

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

45. An injustè detentus in carcere, & jam mane damnandus ad mortem, si
alia via non potest evadere, possit, ut fugiat, carceris custodem occider?
Et an possint occidi satellites, seu publici Ministri ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

ver. Homicidium, n. 10. Layman lib. 3. sect. 5. tr. 3. c. 2. n. 3. Homobonus in respons. cas. confert. t. 1. part. 2. resp. 118. Reginald. t. 2. lib. 2. c. 2. n. 18. Azor. 10. 3. lib. 2. c. 2. q. 3. & alij, quia cum sit extra iurisdictionem praescribentis, non extenditur ad illum eius potestas, nisi ad esset licentia expressa, vel tacita, vel rationabiliter praesumpta alterius Principis, in cuius iurisdictione moratur bannitus. Et nisi reus esse bannitus à Summo Pontifice, cui cum habeat iurisdictionem illimitatam, & per uniuersum Orbem, potest mandare occisionem hominis à se proscripti in alieno territorio.

20 Non desinam tamen hic adnotare, aliquos DD. asserere licitum esse occidere bannitum extra praescribentis territorium, & ita absolute docet Laetantius Finellius de cas. reser. cas. 4. n. 41. & Graffius part. 1. lib. 2. c. 62. n. 57. Megalium verò var. resol. tom. 1. resol. 60. n. 5. aliquos etiam enumerat casus, in quibus extra territorium bannitos licet occidere.

3. Sed an liceat proponere praemium occidenti bannitum? Sotus de iust. lib. 5. q. 1. art. 3. & Bonacina de contr. disp. 2. q. ult. sect. 1. punct. 2. n. 3. non admodum probant hunc morem, sed quicquid ipsi dubitant, alij omnes approbant: vide Filliucium, Homobonum, Azorium ubi supra n. 25. Megalium resol. 59. per totam. & alios; non est tamen facile haec facultas concedenda.

4. Et tandem pro coronide huius resolutionis illud cum Mosina de iust. t. 4. tr. 3. disp. 7. n. 1. admonuerim in l. 1. c. quando liceat unicuique sine iudice, & c. videri concedi interficere grassatorem, qui vias publicas tenet, quoniam id in defensionem suam & aliorum, quibus ille mortem & alia damna parat, licere cuique videtur, & in iustam vindictam videtur ibi publica auctoritate concedi.

RESOL. XLIV.

An liceat sagam, seu maleficam occidere, si tollere maleficium noluit, quando alia via non superest?
Et an saltem vis, verborum, & tormentis cogi possit, ut maleficium tollat? Ex p. 8. tr. 6. & Misc. Ref. 53.

§. 1. **R**espondeo negatiue cum Dicastillo de iust. & iure lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 9. n. 114. Quia cum occisio permilla sit ad auerendum malum, quod ab altero iniuste inferitur, aliterque auerti non potest, tunc tantum licebit occidere, quando per occisionem auertitur. Sed per occisionem saga, vel malefica non auertitur malum, quod illa conseruat, non tollendo, aut destruendo prius maleficium; pari enim ratione non tollitur ab illa post mortem: ergo mors non est medium ad illud maleficium tollendum; tantum ergo licebit tunc verberibus illam, & metu mortis afficere, ut tollat maleficium; quo semel sublato, cessat causa illam occidendi priuata auctoritate.

2. Notandum est tamen, quod Dicastillus loc. cit. asserit, P. Les. docere opinionem affirmatiuam, sed Lessius, ut legentibus pater, non ait sagam in tali casu interfici posse, sed posse cogi verberibus, ut maleficium tollat, quae doctrina est communis, & Lessio citato, tenet nouissimè Cardinalis de Lugo de iust. tom. 1. disp. 10. sect. 7. n. 162. ubi sic ait: Inferitur secundò si malefica, positus certis signis magicis, per daemones noceat, nec aliud remedium sit, posse iure defensionis vi cogi verberibus, aut tormentis, ut ab iniuria cesset, si putatur posse maleficium soluere sine nouo maleficio. Et quidem cogi posse maleficium, & debere à iudice, docet Thom. Sanchez lib. 2. in Decal. c. 4. n. 24. & Suar. 10. 1. de relig. lib. 2. de supersti. c. 18. n. 7. & 8. Ex quo sequitur, posse etiam cogi vi, & tormentis ab ipso laeso, quando non peteret recursus ad aliud remedium, & maleficium

affidue persequeretur in damno inferendo, ut docet Lessius dicta dub. 8. n. 48. Huicque Lugomale iugiter P. Dicastillus Lessium pro contraria sententia citant.

RESOL. XLV.

An iniuste desentus carcere, & iam mane damnandus ad mortem, si alia via non potest euadere, possit praescribi carceris custodem occidere?
Et an possint occidi satellites, seu publici Ministri cum moderamine inculpate tutelae, si iniuste conentur innocentem capere, ut iniuste occidatur?
Et an non solum sit licitum praenire, seu occidere eum, qui parat, ut per se ipsum, seu per sicarium occidat?
Et an sit licitum occidere eum, qui per iudicem parat mortem iniustam, media accusatione, aut testimonio falso, quamuis alieno?
Et vtrum liceat praenire occidendo illum qui falsis testibus iam subornatis ita me oppugnat in iudicio, ut necesse sit occidi, aut infamari, aut bonam amittere? Ex p. 8. tract. 7. & Misc. Ref. 43.

§. 1. **S**i carceris custos bona fide munus suum obeat, videtur non posse occidi, bonum enim commune postulat, ut non inferatur damnum multis bonae fide publicum officium exercentibus; ita Doctores, quos adducit & sequitur Dicastillus de iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 2. n. 11. & Trullench in Decal. t. 2. lib. 5. c. 4. dub. 4. n. 1. & alij penes ipsum. Sed ego suppono in casu nostro, de quo indiuidualiter his diebus interrogatus fui, carceris custodem scire euidenter in carcere illum iniuste à Principe detineri, & ad mortem damnari; & in hoc casu puto esse in carceribus detentum non habentem aliam viam euadendi mortem, quam certò sit iniuste à Principe inferendum, posse inquam, carcerarium occidere, quia cum non bona fide munus suum obeat, sed certè sciat carceratum esse innocentem, & iniuste detineri, & ad mortem damnari; ergo, & c.

2. Et ita Dicastillus ubi supra, & alij aliterum posse occidi satellites, seu publicos ministros cum moderamine inculpate tutelae, si iniuste conentur innocentem capere ut iniuste occidatur, Et Cardinalis de Lugo de iust. tom. 1. disp. 10. sect. 7. n. 164. cum aliis docet, quod si satellites scirent innocentiam rei, & vellent adhuc sententiam iudicis & capitale poenam exequi, posset capere illis resistere, etiam eos occidendo; sed in nostro casu carcerarius iniuste detinet innocentem, ut iniuste morti tradatur. Ergo, & ita in terminis hanc sententiam docet ex Couarruu. Boerio, Neuzano, & Grammatico, Menoch. de arbitr. iudicium, cas. 301. n. 16. Maccardus de probat. vol. 1. consil. 266. n. 27. Hunnius de Collegia crimin. disp. 8. n. 39. Ioan. Harprechtus in comment. ad Instituta Iustiniani, tom. 4. tit. de publico iudicio §. item lex Counel. n. 230. fol. 1019. & Christianus Kremberg tr. de necessaria defensione, qu. 5. ubi multis rationibus & auctoritatibus ostendunt, quod ei qui sine iusta causa in carcerem est coniectus, & praesentissimum vitae periculum euadere nequit, custodes licite occidere possit, quicquid in contrarium videatur asserere Obrechtus de defens. necessar. c. 6. n. 39.

3. Sed haec omnia dicta esse volo, speculatiue loquendo, ne in carcere detenti sibi fingant iniuste ad mortem damnari, & ideo iudices in causa propria homicidia in custodes perpetrare, ideo vi cogita.

4. Notandum est hic obiter, nouissimè Galpatum Hurtado de iust. & iure, disp. 11. diff. 7. docere non solum posse esse licitum praenire, seu occidere eum, qui parat ut per se ipsum occidat, sed etiam eum qui parat ut per alterum, ut per sicarium, occidat, quia moraliter id est conari ad occidendum per se, aut per alterum. Imò, ut Bannez q. 64. art. 7. & Novus id per se, aut per alterum, imò, ut Bannez q. 64. art. 7. & Novus alij contra non paucos aduertunt, etiam esse licitum occidere eum, qui per iudicem parat mortem iniustam media accusatione.

accusatione, aut testimonio falso, quamvis alieno, quod nobis non displicet, quando non potest alia via mori illa iniusta vitari, quia etiam qui sic parat, infert vim per alterum, nempe per iudicem. Ita Hurtado, cuius sententiam sequitur etiam nouissimè, me citato, Cardinalis de Lugo *vbi supra*, omnino videndus, vnde nec defini etiam hic apponere verba Ioann. Dicastilli *de iust. loco citato lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 9. n. 117. vbi si ait. Vtrum autem liceat praeuenire occidendo illum, qui falsis testibus iam subordinatis ita me oppugnat in iudicio, vt necesse sit me occidi, aut infamari, aut bona mea amittere, non omnino consentiunt Auctores. Negat Less. *supra n. 47. & alij alij. affirmat Bannez supra. concl. 2. quam sententiam probabilem etiam putat Petrus Navarra lib. 2. c. 3. n. 361. & alij, qui speculatiuè quidem putant hanc sententiam esse veram, aut valde probabilem; qui enim falsum deponens sic me oppugnat, videatur me occidere alieno gladio, vel me iniuste infamare, aut bonis priuare. In praxi tamen tutius esse putant tueri sententiam Lessij, & aliorum; tum, quia homines facile crederent se per calumniam accusari, neque aliud esse refugium praeter mortem accusatoris, indeque pateret aditus infinitis homicidijs; tum, quia, qui falsum testimonium dicit in iudicio, non censetur aggressor vitae, aut vim inferre, sed committere iniustitiam, quae ex sua natura puniri potest à iudice.**

5. Haec tamen rationes mihi omnino displicent. *Prima*, quia non niritur ipsi rei naturae, sed passioni, aut caecitati mentis hominum, qui si imprudenter agant, vel temerè iudicando aduersarij in iniuste deponere apud iudicem, vel non esse aliud medium euadendi, non id officit veritati opinionis, quae tantum loquitur in casu in quo vtramque certò moraliter constat, & quod iniuste oppugnetur in iudicio, & quòd non sit alius modus euadendi: in quo casu mihi videtur valde probabilis sententia. *Secunda ratio* multò magis displicet. Negandum enim est non censeri aggressorem, aut vim inferre eum, qui falsum testimonium dicit in iudicio; tunc enim aperte vim inferre, & dolum contra alterius vim adhibendo causam sufficientem ad occisionem innocentis, cum posito illo testimonio falso, & falsa probatione necessarid sim vel vita, vel fama, & honore, vel bonis spoliandis. Itaque placet mihi sententia Bannez. Huc vltque Dicastillus. Vnde apparet quàm probabilia sint, ea, quae ego olim docui in *tract. de Homicidio*, cum cautius loquutus sim, quàm citati DD. & tamen non defuere aliqui scioli obmutantes contra me,

RESOL. XLVI.

An licet, qui ex mandato iudicis reum capiunt eundem armis resistente, impunè occidere possint?
Et explanantur sex limitationes, & circumstantiae, sine quibus hoc minimè licet facere; & si Magistratus extra easdem circumstantias capi, aut necari reum iubeat, ne ipse à culpa immunis erit. Ex part. 8. tract. 7. & Misc. Ref. 44.

§ 1. **L**orum sententia videtur approbanda, qui id non aliter admitti posse statuant, nisi sub limitationibus sequentibus. *Prima*, si lictores certum, & speciale de capiendo reo à Magistratu habeant mādatum, *Secunda*, si capiendus armata manu resistat, & vim licitoribus pareat, quòd referri poterit. *l. si seruus 4. C. de his qui ad Eccles. confug.* quo loquitur de seruo, qui armis hostiliter domino resistit. Sed quia in dubio credi potest reus capiendus armis resistere, non vt aliis noceat, sed vt se eripiat, facile arma depositurus, si euadere possit, adeoque pro aggressore haberi nequeat, ideo opus erit. *Tertia*, vt sit crimen atrox, & ad minimum capitale. Cateroquin contemptus Magistratus, qui hic inter-

uenit, non erit adaequatum delictum ad occisionem. *Quarta*, vt nulla alia ratione reus capi possit, sed quomodo sit euasurus: idque maximè. *Quinta*, si ab euadente grauiora mala sint metuenda. *Sexta* denique, vt capiendus de crimine sufficienter sit diffamatus. Extra haec circumstantias si capiendum occidat officiales, extraordinaria poena erunt coercendi: sed officij ipsorum erit, rem referre ad magistratum. Qui si extra easdem circumstantias capi, aut necari reum iubeat, nec ipse à culpa & poena immunis erit. Vide Iulium Clarum *lib. 5. q. 29. Fachinæum controuers. lib. 9. c. 73. Pirinacium q. 32. n. 40. & seq.* cum alijs penes ipsos.

RESOL. XLVII.

An inuasus ab ebrio, furioso, amente, vel dormiente possit illum occidere, cum moderamine inculpata tutele, si sciat incidisse in amentiam, ebrietatem, & dormitiam in peccato mortali?
Et quid, si inuasus probabiliter credat se esse in statu gratiae?
Et quid est agendum, si multum dubiet de suo statu?
Et colligitur posse satellites, seu publicos ministros cum moderamine inculpata tutele occidere, si forte, vel iniuste conentur interficere innocentem, vel illum capere, vt iniuste occidatur.
Et quid, si satellites ignorent innocentiam eius, & bona fide munus obeant?
Et docetur iniuste carceratum posse in se à carceribus frangere, tam adhibita conspiratione frangendo carcerem, quam dirumpendo vincula, & si opus fuerit etiam carceris custodem occidendo.
Et notatur, quod licet possit quis etiam interficere inuasorem iniustum vitae, honorum, & honoris proximi, vt impediatur, si non possit alio impediri, difficultas est an reneatur quis id facere? Ex part. 1. tt. 6. & Misc. 6. Ref. 52.

§ 1. **P**otest quis magis generaliter querere, an possit occidere furiosum, vel amentem, ebrium, vel dormientem, qui cum inuadit, si non possit aliter se defendere: Ratio dubitandi, quia si iniustus aggressor propter iniustam aggressionem amittit ius, quod alias habebat seruandi propriam vitam, isti non sunt iniusti aggressores, vt supponimus, ergo non amittunt ius seruandi propriam.
 2. Nihilominus respondeo cum Lessio *lib. 2. c. 9. dub. 8. n. 42.* & alijs licitum esse: Ratio est, quia aggressus tunc habet ius seruandi suam vitam, & amens, ebrius, & c. non censetur habere ius retinendi vitam suam cum damno alterius innocentis. Et ita etiam docet Dicastillus *de iust. lib. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 1. n. 26.*
 3. Sed difficultas est in casu proposito in titulo praefentis resolutionis, & ad illum sic responderi Ioannes Pontius in *cur. theol. disp. 52. q. 5. concl. 5. n. 27.* vbi sic ait: Licet in conscientia interficere aggressorem iniustum ad tuendam vitam, quando alias eam tueri non potest. Obiicies, si talis aggressor interficeretur perderet vitam aeternam, sed aggressus deberet exponere vitam temporalem pro vita spirituali proximi; ergo non licet ipsi interficere ipsum.
 4. Respondeo distinguendo minorem: quando iactura illa vitae spiritualis non dependet à voluntate ipsiusmet proximi, concedo; alia, transeat, & nego consequentiam, quia posset aggressor non aggrediendo, aut desistendo ab iniusta inuasionem cauere illud dampnum, vnde sibi illud imputandum, non aggressor, qui se tantum defendit.
 5. Quod si tamen inuasor esset ebrius, aut insanus, & constaret ipsum esse in statu peccati mortali: inuasus autem credere probabiliter se esse in statu gratiae,

Sup. hac doctrina contenta in hoc & seq. 6. Nota in Ref. a. prop. finem vers. Notandum est.
 Sup. hoc infra in ref. 52. §. Quarto licitum est non occidere.

K 3 teneatur